

Trygg bruk av store språkmodeller

En kort introduksjon

Erik Winge
Universitetsbiblioteket

19.10.2026

UNIVERSITETET
I OSLO

Forstår ChatGPT tekst?

Kunstig intelligens:

Teknologi som gjør noe som ellers
hadde krevd menneskelig
intelligens

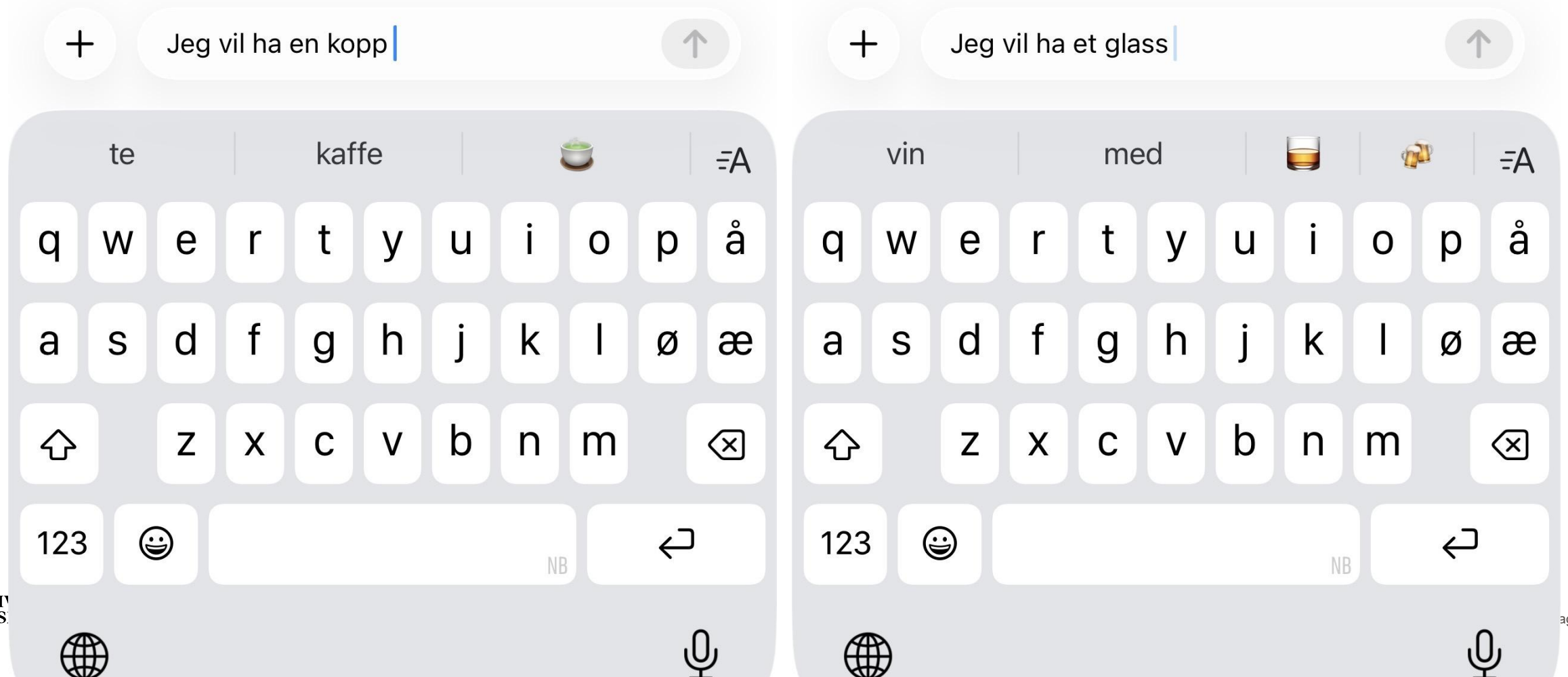
Store språkmodeller:

Statistiske modeller som kan
generere tekst

Eksempler på språkmodeller

Forslagene er de mest sannsynlige neste ordene

Sannsynlighetene er basert på tekst fra nettet

Oppgaven til en språkmodell:
Generer en tekst *betinget* av én
tekst vi gir den

Språkmodeller trekker ord tilfeldig

Hovedstaden i Norge er...	Oslo	0.92
	Bergen	0.04
	Stockholm	0.02
	København	0.01
	...	

Et eksempel fra ChatGPT

Meg: Hvem var Dag Solstad?

GPT: Dag Solstad er en norsk forfatter, [...]

Meg: Hvilke skuespill skrev han?

GPT: Dag Solstad har skrevet flere skuespill [...]

} Kontekst

Instruksjon/spørsmål

Svar

Språkmodeller har ingen hukommelse

Derfor prosesseres hele samtalen for hver nye instruksjon

Språkmodeller

Statistikk - genererer «tilfeldig» tekst

Betinget av en kontekst

Teksten er *troverdig*, men ikke nødvendigvis *sann*

Har ikke *sikker* kunnskap

Har ikke noe forhold til sannhet¹

Svadageneratorer¹

Fagkunnskap er viktig for å kunne vurdere resultatet

Bedre på dialog enn fakta

Lange samtaler kan gi problemer

Hele samtalen prosesseres på nytt for hvert spørsmål

Når samtalen blir lengre, tar det lengre tid og mer energi

Hvis samtalen blir for lang, kan kvaliteten på svarene synke

Ting tidligere i samtalen, som ikke lenger er relevante, kan «distrahere» modellen

Start en ny samtale når samtalen blir for lang

Start en ny samtale når du bytter tema!

Hvis ikke vil modellen svare på nye spørsmål i lys av hele samtalen

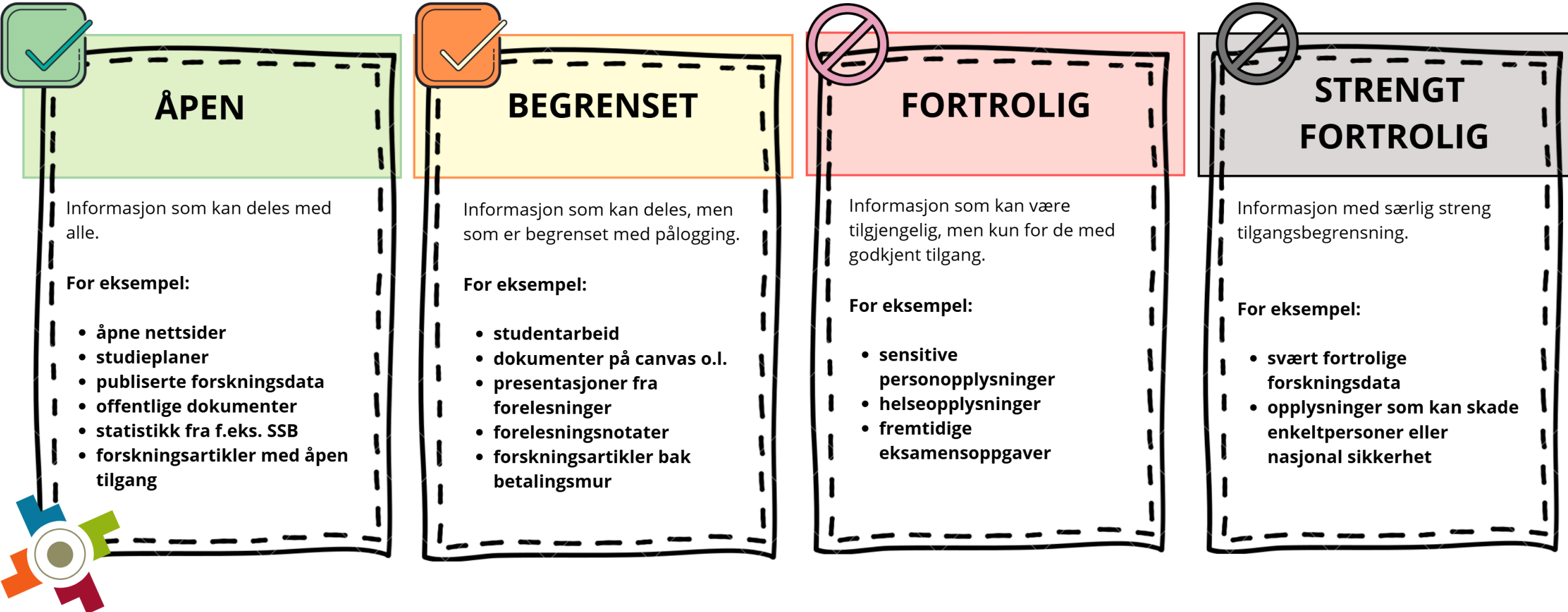
Hva kan språkmodellene brukes til?

«Using ChatGPT to complete assignments is like bringing a forklift into the weight room; you will never improve your cognitive fitness that way.»

Ted Chiang, Why AI isn't going to make art. (2024)

Husk reglene for datalagring!

[Klassifisering av data og informasjon - Universitetet i Oslo](#)

Regler for bruk av KI

<https://www.uio.no/tjenester/ki/>

[UiOs generelle retningslinjer for bruk av KI](#)

[Retningslinjer for KI-generert innhold i UiOs digitale kanaler](#)

<https://www.sokogskriv.no/kunstig-intelligens/>

[JUR5030 – Masteroppgave – Universitetet i Oslo](#)

SØK & SKRIV

Bærekraft

Kunstig intelligens har kostnader:

- Strømforbruk
- Vannforbruk
- Mineraler og andre råvarer
- Areal til datasentre

Sosiale kostnader:

- Underbetalte arbeidere
- Ulik tilgang til KI-tjenestene

Diskuter i små grupper:

Hva kan dere *trygt* bruke store
språkmodeller til i arbeidet deres

Nes kommune

1 t · 🌐

Familie & Felleskap på Familiens Hus

Et gratis tilbud for familier med barn 0-10 år... [Se mer](#)

2

Bilde: Skjermdump/Dagbladet

Forstår ChatGPT tekst?

Et mulig svar for nå:
Språkmodeller *beregner* en
sannsynlig fortsettelse av samtalen,
de *forstår* den neppe.

Slik bruker studentene kunstig intelligens

Studiebarometeret: <https://www.khrono.no/slik-bruker-studentene-kunstig-intelligens/1036466>

	2023	2024	2025
Forklare tema, pensum, konsepter, terminologi...	67 %	72 %	73 %
Kvalitetssikre/redigere egen tekst	41 %	51 %	61 %
Som "diskusjonspartner"	42 %	48 %	56 %
Oppsummere eksisterende tekst	38 %	50 %	55 %
Oversette tekst	32 %	40 %	39 %
Generere/skrive kode	21 %	23 %	24 %
Generere tekst	23 %	22 %	17 %
Generere lyd, bilde eller video	6 %	9 %	10 %
Annet	6 %	6 %	7 %
Bruker ikke KI	39 %	19 %	9 %

Vil du lære mer?

[Introduksjon til kunstig intelligens - For ansatte](#)

[FIL1010 – Redelig bruk av kunstig intelligens i høyere utdanning](#)

[Introduksjon til generativ KI fra DFØ](#)

[Hvordan bruke Gemini Notebook som student – UV](#)

<https://www.ub.uio.no/kurs-arrangement/kurs/ki-ansatte/>

<https://www.media.mit.edu/projects/your-brain-on-chatgpt/overview/>

Dypdykk:

[\[1hr Talk\] Intro to Large Language Models](#) av [Andrej Karpathy](#), tidligere foreleser ved Stanford

Takk for oppmerksomheten!

<https://nettskjema.no/a/llm-kort>

